

ARBEIDSNOTAT

No. 01/2020

SUNNIVA S. HILLESUND OG HANS K.
HVIDE

SAMFUNNSØKONOMER I
ARBEIDSMARKEDET: EN
UNDERSØKELSE BASERT PÅ
REGISTERDATA

Institutt for økonomi
UNIVERSITETET I BERGEN

SUNNIVA S. HILLESUND

Masterstudent, Institutt for økonomi, Universitetet i Bergen

HANS K. HVIDE

Professor, Institutt for økonomi, Universitetet i Bergen

Samfunnsøkonomer i arbeidsmarkedet:

En undersøkelse basert på registerdata¹

Hva tjener samfunnsøkonomer? Hvor raskt får de jobb etter endt utdanning? Vi bruker registerdata som fanger hele den norske populasjonen til å forsøke å svare på disse spørsmålene. Med «samfunnsøkonom» mener vi personer med mastergrad eller cand.oecon/cand.polit. Vi finner at samfunnsøkonomer får raskere fulltidsjobb og har betydelig høyere gjennomsnittslønn enn andre samfunnsvitere. Samfunnsøkonomer likner jurister både med tanke på lønnsnivå og lønnsutvikling, og hvor raskt en får fulltidsarbeid. 85 prosent av samfunnsøkonomer med avlagt grad etter 2002 hadde fulltidsjobb året etter avlagt grad, mot 88 prosent for jurister. Gjennomsnittslønn for samfunnsøkonomer i fulltidsarbeid var i 2017 rundt kr 882 000, mot 858 000 for jurister.

INNLEDNING

Hva tjener samfunnsøkonomer? Hvor raskt får de jobb etter endt utdanning? Svarene har interesse for unge mennesker som står ovenfor valg av studium og karriere, og for de som fordeler studieplasser og ressurser til ulike fagmiljø.

Vi vet relativt lite om hvordan samfunnsøkonomer gjør det i arbeidsmarkedet. Samfunnsøkonomenes årlige undersøkelse (Samfunnsøkonomene, 2019) er surveybasert, og kan dermed ha utvalgsskjevhet. Undersøkelsen gir heller ikke informasjon om hvor raskt nyutdannede samfunnsøkonomer kommer i arbeid. NIFUs kandidatundersøkelse, som publiseres annethvert år, ser på tidlig arbeidsdeltakelse, arbeidsledighet og lønnsnivå på tvers av utdanningskategorier (Støren og Nesje, 2018), men skiller ikke ut samfunnsøkonomi som egen kategori.

¹ Takk til Espen Henriksen, Gaute Torsvik, Ola Vestad, og en rekke andre for gode kommentarer. Hvide kan kontaktes på hans.hvide@uib.no.

I denne undersøkelsen studerer vi samfunnsøkonomer ved bruk av registerdata, som i prinsippet skal fange opp hele den norske befolkningen. Med «samfunnsøkonom» mener vi personer med mastergrad i samfunnsøkonomi, eller tilsvarende grader som cand.oecon eller cand.polit. Så vidt oss bekjent er dette den første undersøkelsen som benytter registerdata for å si noe om hvordan samfunnsøkonomer gjør det i arbeidsmarkedet. Vi sammenlikner samfunnsøkonomer med to andre «profesjonsutdannelse» ved universitetene, psykologi og jus, samt andre samfunnsvitenskapelige fag.

Hovedfunnene er enkle å oppsummere. Samfunnsøkonomer får raskere fulltidsjobb og har betydelig høyere gjennomsnittslønn enn andre samfunnsvitere. For eksempel var gjennomsnittslønn for samfunnsøkonomer i fulltidsarbeid i 2017 rundt kr 882 000 mot 675 000 for andre samfunnsvitere. Kanskje mer overraskende er det at samfunnsøkonomer har store likhetstrekk med jurister – både med tanke på lønnsnivå, lønnsvekst og hvor raskt man får fulltidsarbeid etter endt utdanning. Mens i overkant av 70 prosent av andre samfunnsvitere hadde fulltidsarbeid året etter avlagt grad i perioden etter 2002, var tilsvarende tall 85 prosent for samfunnsøkonomer og 88 prosent for jurister. Da samfunnsøkonomi, i hvert fall de siste 10-15 årene, har hatt lavere opptakskrav enn jus – målt i karakterer fra videregående skole – oppfatter vi dette som gode nyheter for samfunnsøkonomistudiet.

Vi benytter to forskjellige utvalg i analysen: alle samfunnsøkonomer fulltidsansatt i 2017, og samfunnsøkonomer utdannet etter 2002. Det første utvalget er hensiktsmessig for å si noe om lønnsnivået til samfunnsøkonomer generelt på et mest mulig oppdatert tidspunkt (2017 er siste år i registerdata). Det andre utvalget er hensiktsmessig for å undersøke hvordan samfunnsøkonomer uteksaminert i «nyere tid» gjør det i begynnelsen av arbeidslivet. Registerdata vi har tilgang til lar oss ikke skille mellom ulike læresteder. Kandidater som har fått godkjent utdanning fra utlandet er også med i analysen.

Studien er deskriptiv, og sier ikke noe om kausale sammenhenger. Vårt formål er simpelthen å finne ut hva samfunnsøkonomer tjener i gjennomsnitt, hvor stor andel som har fulltidsjobb ett år etter avlagt grad og hvordan lønn avhenger av erfaring. Kirkebøen mfl. (2016) bruker data fra Samordna opptak for å avdekke kausale effekter av ulike utdannelse på lønn, med bakgrunn i søkeres rangering av ulike utdannelse. Samfunnsøkonomi inngår ikke som egen kategori i Kirkebøen mfl. (2016). Deres analyse indikerer at valg av studieretning kan være vel så viktig for fremtidig inntekt som valget om å ta høyere utdanning. Dette underbygger viktigheten av å sammenlikne kandidater fra samfunnsøkonomi med andre studieretninger.

En annen konklusjon fra Kirkebøen mfl. (2016) er at studenter langt på vei ser ut til å velge studieretning etter sine komparative fortrinn – at de med andre ord ikke går glipp av store

summer ved å velge utdannelsen de gjør. Om dette gjelder et relativt lite fag som samfunnsøkonomi er litt uklart. Det kan tenkes at studiet er såpass lite kjent at en del studenter velger andre fag selv om de kunne fått en bedre karriere som samfunnsøkonom.²

Vi definerer først utvalgene og presenterer noen karakteristika ved dem. Vi ser deretter på lønnsnivå i 2017 og hvordan dette varierer med erfaring. Vi ser så på andelen kandidater som er i fulltidsjobb året etter uteksaminering. Avslutningsvis gjør vi en sammenlikning med andre samfunnsvitere. Appendiks A inneholder utvalgskriteriene, i form av koder fra Norsk Standard for Utdanningsgruppering (NUS 2000). Appendiks B inneholder de fleste tabeller, Appendiks C inneholder noen ekstra figurer, og Appendiks D tall på opptakskrav over tid for ulike utdannelser.

DATA OG DESKRIPTIV STATISTIKK

Populasjonen består av alle personer mellom 16 og 75 år bosatt i Norge minst ett år mellom 1986 og 2017. Datagrunnlaget er registerdata fra SSB. Utfallsvariablene vi fokuserer på er gjennomsnittslønn og andelen med fulltidsarbeid. Med lønn mener vi pensjonsgivende inntekt. Dette inkluderer overtid og bonuser, men ikke næringsinntekt og utbytte. Med fulltidsarbeid mener vi avtalt arbeidstid på mer enn 30 timer uken.

Basisutvalget er alle individ som i løpet av perioden 1986-2017 hadde mastergrad eller tilsvarende innen samfunnsøkonomi, jus, psykologi eller andre samfunnsfag.³ Dette utvalget består av omlag 5000 samfunnsøkonomer, 9000 andre samfunnsvitere, 11 000 psykologer og 30 000 jurister. Jurister er altså uten sammenlikning den største gruppen, mens samfunnsøkonomer er den minste.⁴ For en liste av hvilke NUS2000 utdanningskoder som definerer utvalget, se Appendiks A.

Antall kandidater etter 2002

Figur 1 gir en oversikt over antall årlige uteksaminerte kandidater i «nyere tid», det vil si i perioden 2003 til 2016.⁵ Antall uteksaminerte jurister og psykologer har vokst betydelig i

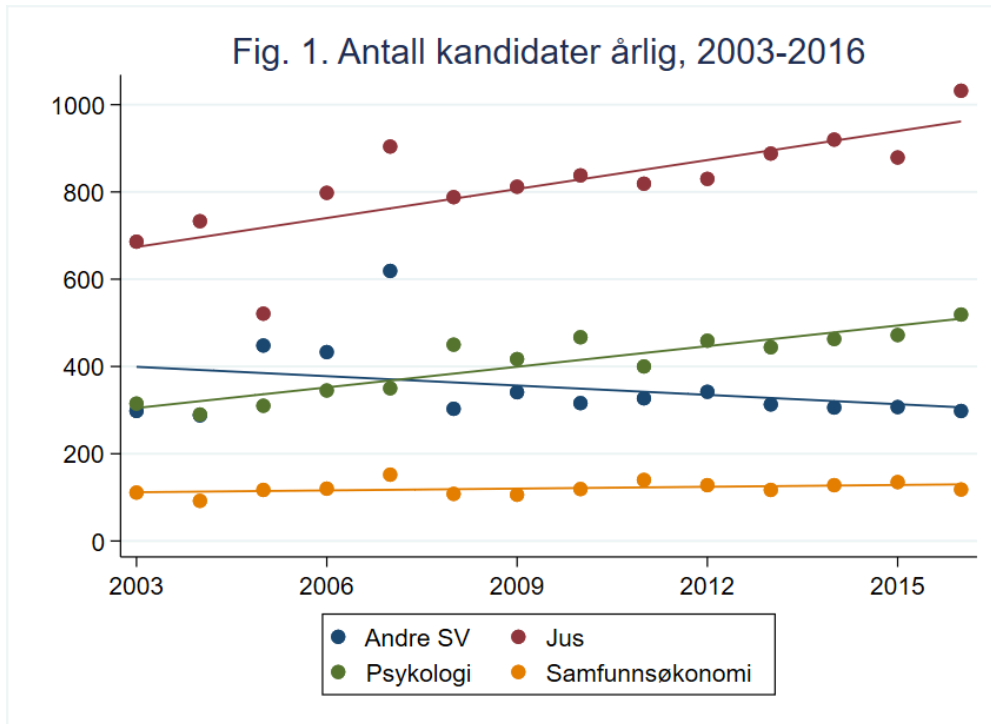
² Se f.eks Almås mfl. (2012) og Manski (2003) for artikler som argumenterer for at ungdommer har heller dårlig informasjon om utfall av ulike utdanningsvalg.

³ De siste årene er det årlig blitt uteksaminert omlag 30 siviløkonomer fra BI og 40 fra NHH med spesialisering i samfunnsøkonomi. Disse er ikke inkludert i utvalget da de ikke lar seg fange opp av registerdata på en enkel måte. Vi antar at å inkludere dem ville gitt et enda gunstigere resultat for samfunnsøkonomer som gruppe.

⁴ Vi fanger omlag 15 prosent færre kandidater per år i snitt enn NSD (se NSD, 2020). Vi vet ikke hva dette skyldes. Noe kan skyldes utenlandsopphold eller manglende rapportering.

⁵ Figur 1 og flere andre figurer bruker kommandoen «binscatter» i Stata. Binscatter deler data i like store grupper langs x-aksen og regner ut gjennomsnittlig verdi av y for hver gruppe. Visuelt blir dette

perioden, med rundt 30 prosent. Samfunnsøkonomer har svakere økning i perioden, med rundt 10 prosent, mens antallet kandidater i andre samfunnsvitenskapelige fag har falt med rundt 25 prosent.

Har etterspørselen etter studiene endret seg?

Antall kandidater som uteksamineres fra et studium bestemmes langt på vei av hvor mange kandidater som tas inn. Hvor mange som tas inn bestemmes administrativt, og sier ikke nødvendigvis mye om hvor stor etterspørselen etter et studium er.⁶ For å anslå hvordan etterspørselen etter de ulike studiene har endret seg over tid kan vi bruke data om opptaksgrenser, altså den laveste poengsum fra videregående skole som ble akseptert på studiet, fra Samordna Opptak.⁷ Ideen er enkel: dersom et studium har et konstant antall studieplasser (tilbud) så indikerer et fall i opptaksgrensen over tid et fall i etterspørselen etter studiet.⁸

gjennomsnittet representert av rundingene i figuren. Binscatter genererer også en trendlinje ved hjelp av minste kvadraters metode. For mer om binscatter, se Cattaneo mfl. (2019) eller hjelpfunksjonen i Stata.

⁶ Institutter og dekaner har en viss anledning til å tilpasse størrelsen på inntaket etter størrelsen på søkermassen. Dette ser vi bort fra. Antallet som uteksamineres påvirkes også av frafallet underveis i studiet. Dette ser vi også bort fra.

⁷ Data kan lastes ned fra <https://www.samordnaopptak.no/info/opptak/opptak-uhg/poenggrenser/poenggrenser-tidligere-ar/>. Merk at vi benytter tall for førstegangssøkere i denne analysen.

⁸ Vi ser bort fra at størrelsene på kohortene endrer seg over tid. Dette påvirker ikke våre konklusjoner hva gjelder endring i relativ etterspørsel etter de ulike studiene over tid.

Figur D1 i Appendiks D gir en oversikt over utvikling over tid i opptakskravet for de største bachelorstudiene i samfunnsøkonomi i Norge; ved UiO, UiB og NTNU.⁹ Ut fra figuren får vi ikke inntrykk av at det har vært vesentlige endringer i opptakskravet de siste 10-15 årene. Opptakskravet ved UiO har ligget noenlunde konstant, det har økt ved NTNU og falt noe ved UiB. Endringene er ikke store. Antall studieplasser har økt med omlag 10 prosent, jfr Figur 1. Dersom etterspørselen etter samfunnsøkonomistudiet hadde falt ville vi forventet at opptakskravet også hadde falt. Dette ser altså ikke ut til å ha vært tilfelle, og vi konkluderer med at etterspørselen etter samfunnsøkonomistudiene totalt sett har vært noenlunde uendret eller hatt en svak økning.

Vi ser også på utvikling i opptakskrav over tid for jus og psykologi. Figur D2 og D3 i Appendiks D viser at både jus og psykologi har hatt en betydelig økning i opptakskravet gjennom perioden. Begge fagene har samtidig hatt en sterk økning i antall kandidater. Det virker derfor rimelig å konkludere med at både jus og psykologi har hatt en sterk økning i etterspørselen de siste 10-15 årene.

Sosioøkonomiske karakteristika

Tabell 1A viser en rekke karakteristika ved kandidater som har fulltidsarbeid i 2017. Samfunnsøkonomer har en høyere andel menn enn de andre gruppene, spesielt sammenliknet med psykologi. Videre er samfunnsøkonomer og jurister i gjennomsnitt 1-2 år yngre ved avlagt grad enn psykologer og andre samfunnsvitere. Hva gjelder utbytte tar juristene i gjennomsnitt ut 40 200 kroner i året, mens samfunnsøkonomer tar ut 37 700 kroner. For de andre gruppene er gjennomsnittlig utbytte betydelig lavere.¹⁰ Det er relativt store lønnsforskjeller mellom gruppene, noe vi skal komme tilbake til.

⁹ UiB og UiO har i tillegg til en 5-årig integrert master, såkalte profesjonsstudium. Ved UiB har den 5-årige integrerte masteren tradisjonelt hatt høyere opptakskrav enn bachelorstudiet. Opptakskravet til den 5-årige integrerte masteren ved UiB har falt over tid.

¹⁰ Utbytte kan være utbytte fra eget selskap, for eksempel dersom en er partner i et advokatfirma eller konsulentselskap, men inkluderer også utbytte fra andre eierposter, som aksjeposter på Oslo Børs. Våre data tillater oss ikke å identifisere ulike kilder til utbytte.

Tabell 1A. Gjennomsnitt 2017.

Variabler	Andre SV		Jus		Psykologi		Samfunns- økonomi	
	SV	N	SV	N	SV	N	SV	N
Lønn	675	8,673	858	18,516	684	6,321	882	2,759
Alder	41.2	8,673	41.8	18,516	40.3	6,321	43.3	2,759
Alder ved grad	29.1	8,673	27.7	18,516	29.4	6,319	27.4	2,759
Årstall ved grad	2,005	8,673	2,003	18,516	2,006	6,319	2,001	2,759
Andel menn	0.39	8,673	0.43	18,516	0.28	6,321	0.61	2,759
Antall ansatte	2,063	8,673	1,236	18,516	5,278	6,320	1,636	2,759
Netto næringsinntekt	2.10	8,673	11.7	18,516	17.6	6,321	2.87	2,759
Utbytte	4.80	8,673	40.2	18,516	12.5	6,321	37.7	2,759

Alle fulltidsansatte. Med lønn menes pensjonsgivende inntekt. Antall ansatte er antall ansatte til arbeidsgiver. Alle kronebeløp i '000.

Tabell 1B gir deskriptiv statistikk for de samme variablene som i Tabell 1A for kandidater uteksaminert etter 2002. Forskjellene mellom gruppene korresponderer godt med Tabell 1A.

Tabell 1B. Gjennomsnitt 2017.

Variabler	Andre SV		Jus		Psykologi		Samfunns- økonomi	
	SV	N	SV	N	SV	N	SV	N
Lønn	602	5,692	706	10,281	614	4,536	688	1,391
Alder	36.5	5,692	34.1	10,281	35.3	4,536	34.1	1,391
Alder ved grad	28.9	5,692	27.5	10,281	29.1	4,534	27.2	1,391
Årstall ved grad	2,009	5,692	2,010	10,281	2,011	4,534	2,010	1,391
Andel menn	0.37	5,692	0.38	10,281	0.25	4,536	0.54	1,391
Antall ansatte	2,074	5,692	1,223	10,281	5,247	4,535	1,648	1,391
Netto næringsinntekt	1.99	5,692	2.36	10,281	12.2	4,536	0.71	1,391
Utbytte	1.98	5,692	14.0	10,281	9.02	4,536	5.09	1,391

Fulltidsansatte med avlagt grad etter 2002. Med lønn menes pensjonsgivende inntekt. Antall ansatte er antall ansatte til arbeidsgiver. Alle kronebeløp i '000.

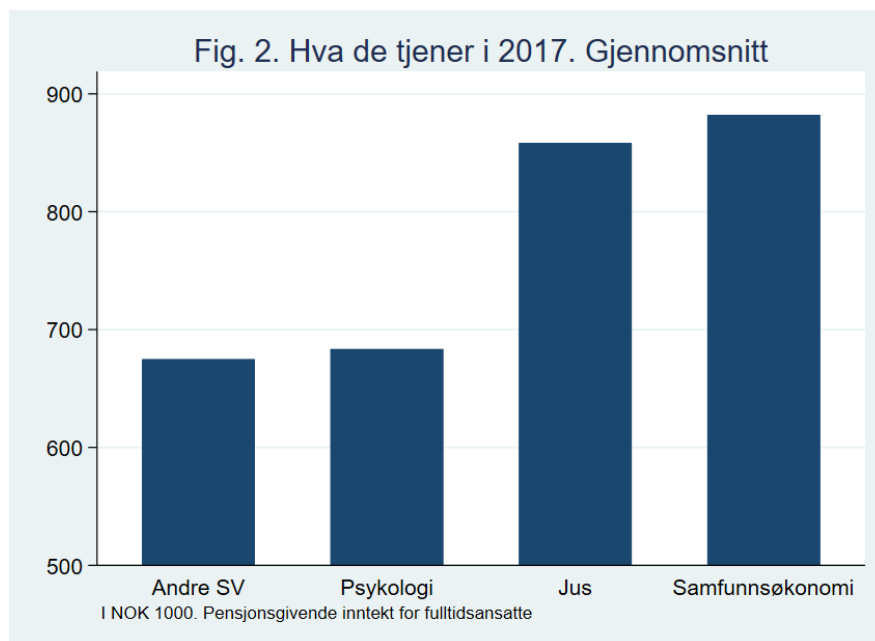
Hvilke næringer de arbeider i

Figur C1 i Appendiks C viser hvor kandidatene arbeider i 2017, basert på SSB sin næringsgruppering.¹¹ Samfunnsøkonomer og jurister har en liknende fordeling over næringer, mens psykologer ikke overraskende har en høy andel i helsesektoren. Andre samfunnsvitere har en relativt høy andel i undervisningssektoren.

LØNNSNIVÅ 2017

Hva tjener en samfunnsøkonom relativt til personer fra de andre utdannelsesgruppene?

Figur 2 gir en oversikt over lønnsnivå i 2017.

Figur 2 illustrerer at det er store forskjeller i lønnsnivå mellom de ulike gruppene. Samfunnsøkonomer og jurister har et noenlunde likt lønnsnivå, i overkant av kr 850 000 i gjennomsnitt, mens psykologer og andre samfunnsvitere ligger et godt stykke under dette.

En mulig feilkilde for jurister er at partnere i advokatselskap kan velge å ta ut utbytte i stedet for lønn, og figuren kan derfor gir et skjevt bilde av hva jurister faktisk tjener. Fra Tabell 1A vet vi imidlertid at gjennomsnittlig utbytte for jurister ikke er stort nok, eller forskjellig nok fra samfunnsøkonomer, til å vesentlig kunne endre inntrykket fra Figur 2.¹²

¹¹ Se <https://www.ssb.no/klass/klassifikasjoner/6/koder>.

¹² Utbytte kan være utbytte fra eget selskap, for eksempel dersom en er partner i et advokatfirma eller konsulentselskap, men det inkluderer også utbytte fra andre eierposter, for eksempel aksjer på Oslo Børs. Våre data tillater oss ikke å skille ulike kilder til utbytte.

Figur C2 i Appendiks C gir en beskrivelse av *spredningen* i inntekt blant de ulike utdanningskategoriene. Også her ser det ut til at jurister og samfunnsøkonomer er svært like.

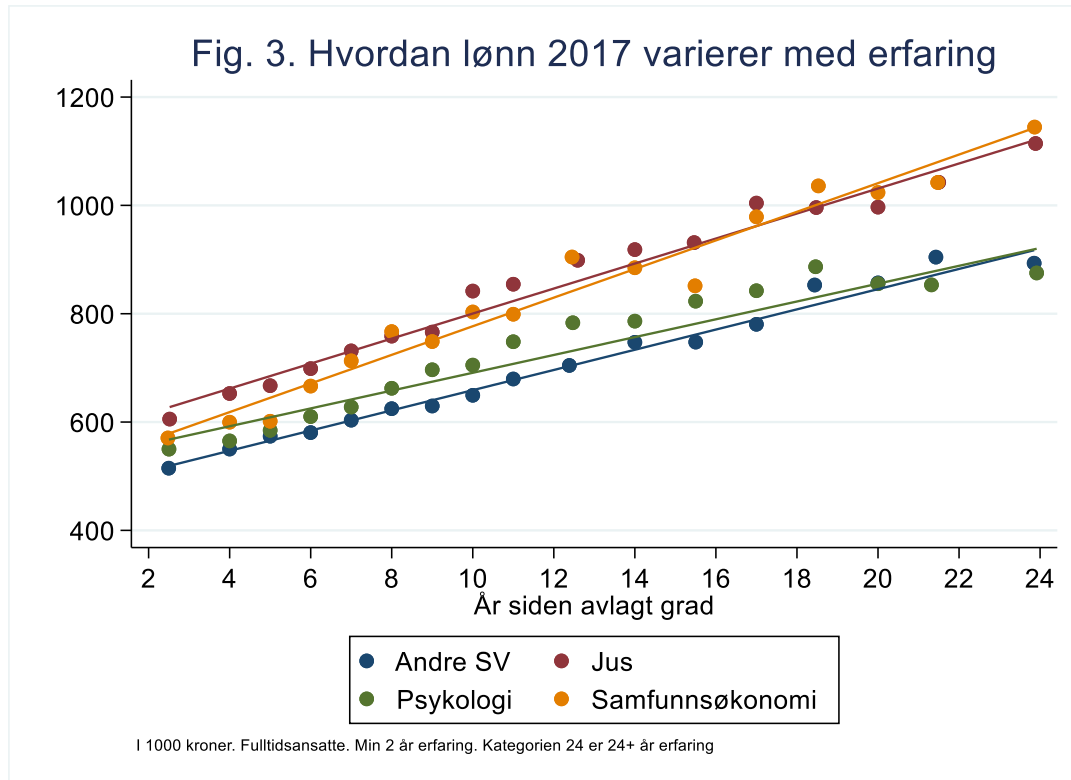
De ulike gruppene med kandidater har varierende grad av erfaring og ulik kjønnsfordeling. I Tabell 2 i Appendiks B forsøker vi å kontrollere for dette i et regresjonsrammeverk, med logaritmen av lønn som avhengig variabel. Samfunnsøkonomer er referansekategori (konstantleddet). Koeffisientestimatene kan tolkes som prosentvist avvik fra referansekategori.¹³ I kolonne (1) har vi ingen kontroller, og finner ingen signifikant forskjell mellom jurister og samfunnsøkonomer. Andre samfunnsvitere og psykologer tjener omtrent 20 prosent mindre enn jurister og samfunnsøkonomer. I kolonne (2) kontrollerer vi for antall år med erfaring. Forskjellen mellom jurister og samfunnsøkonomer er fremdeles ikke signifikant, mens forskjellen til psykologer og andre samfunnsvitere reduseres til henholdsvis 7,9 og 16,3 prosent. I kolonne (3) kontrollerer vi for kjønn i tillegg til erfaring, og de negative koeffisientene på psykologi og andre samfunnsvitere blir noe lavere (4,2 og 14,0 prosent). Jurister ser ut til å tjene rundt 3 prosent mer enn samfunnsøkonomer når kjønn og erfaring blir kontrollert for.

I kolonne (3)-(6) gjør vi samme analyse som i kolonne (1)-(3), men kun for kandidater uteksaminert etter 2002. I kolonne (6), der vi kontrollerer for både kjønn og erfaring, ser vi at jurister har 6 prosent høyere lønn enn samfunnsøkonomer. Vi finner ingen signifikante forskjeller i lønn mellom samfunnsøkonomer og psykologer. Andre samfunnsvitere ligger derimot et stykke under samfunnsøkonomer hva gjelder lønn.

¹³ For mer informasjon rundt metode og studier av marginale effekter av utdanning, se f.eks. Altonji mfl. (2016).

HVORDAN LØNN 2017 VARIERER MED ERFARING

Hvordan varierer lønnsnivået i 2017 med erfaring for de ulike gruppene med kandidater? Dette er illustrert i Figur 3, der vi har ekskludert kandidater mindre enn to års arbeidserfaring.

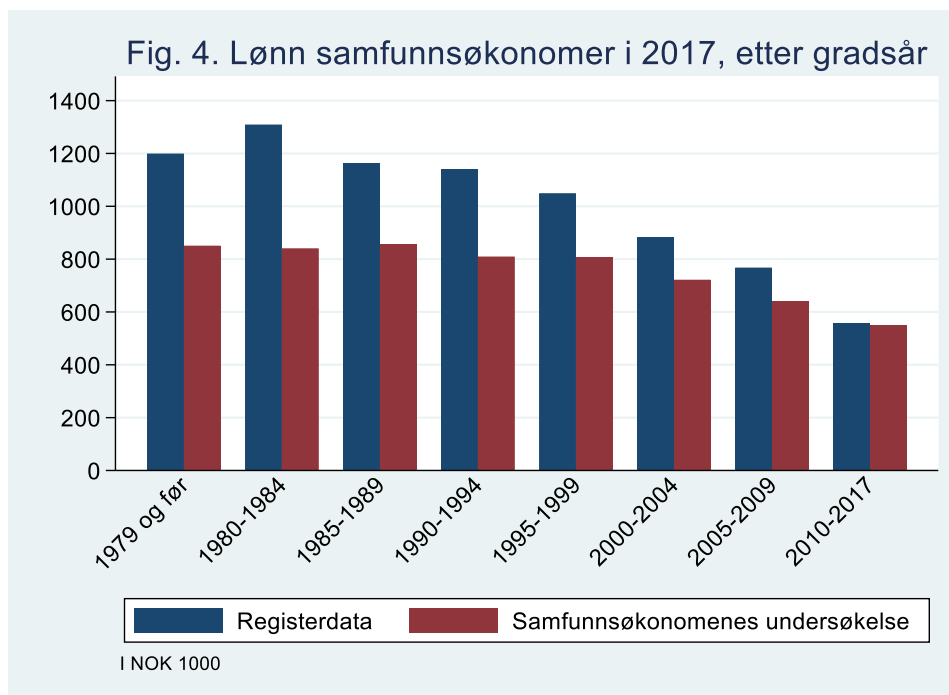

Vi ser av Figur 3 at nyutdannede jurister tjener noe mer enn nyutdannede samfunnsøkonomer. For kandidater med lang erfaring er derimot denne forskjellen utvisket. Lønnsmessig skiller jurister og samfunnsøkonomer seg igjen ut som en egen gruppe, mens psykologer og andre samfunnsvitere har et noenlunde likt lønnsnivå, et godt hakk under jurister og samfunnsøkonomer.

I Tabell 3A og 3B i Appendiks B gjentar vi analysen fra Figur 3, men i et regresjonsrammeverk med logaritmen av lønn som avhengig variabel. I Tabell 3A ser vi på alle kandidater, mens vi i Tabell 3B ser på kandidater uteksaminert etter 2002. Resultatene i Tabell 3A og 3B gir samme bilde som Figur 3.

Sammenlikning med Samfunnsøkonomenes lønnsundersøkelse

Fagforeningen Samfunnsøkonomene, som utgir Samfunnsøkonomen, foretar hvert år en spørreundersøkelse blant sine medlemmer, der respondentene oppgir brutto årslønn.

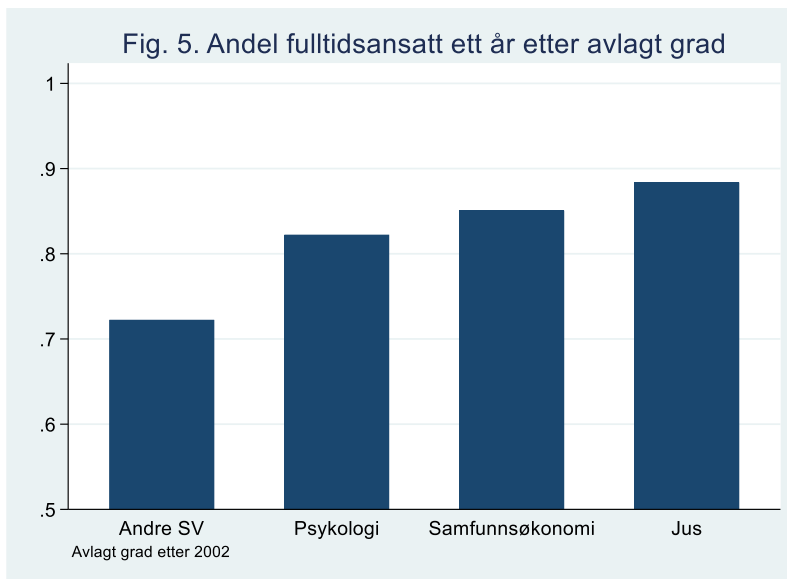

I Figur 4 sammenligner vi gjennomsnitt fra Samfunnsøkonomenes undersøkelse med gjennomsnittstall vi får ved å bruke registerdata. Med unntak av kategorien med de nylig uteksaminerte kandidatene, gir våre data en betydelig høyere gjennomsnittslønn. En mulig forklaring på forskjellene er at rapportert lønn i Samfunnsøkonomenes spørreundersøkelse ikke inkluderer bonuser og overtidsbetaling. En annen mulig forklaring er at utvalget i deres undersøkelse er selektert: en må være medlem av fagforeningen Samfunnsøkonomene for å bli invitert til å svare på undersøkelsen, og av disse svarer i overkant av 50%.¹⁴

INNGANGEN TIL ARBEIDSMARKEDET

Vi undersøker nå hvor stor andel av kandidatene som har fulltidsjobb ved slutten av året etter uteksaminering. Hvor raskt en kommer i arbeid er noe som ofte blir fremhevet av politikere og planleggere som en suksessfaktor for en utdanning. For å fokusere på «nyere» tid ser vi kun på kandidater uteksaminert etter 2002.

¹⁴ Noen av Samfunnsøkonomenes medlemmer har bachelorgrad som høyeste fullførte utdanning, men andelen virker for lav (rundt 3% ifølge Generalsekretær Sigurd Løkholm i epostkorrespondanse) til at den kan forklare noe særlig av forskjellene.

Vi ser av Figur 5 at jurister har høyest prosentandel i fulltidsjobb ett år etter uteksaminering, mens samfunnsøkonomi ligger like bak, og dernest psykologi. I alle disse tre gruppene har over 80 prosent fulltidsjobb ett år etter endt utdanning. Andre samfunnsvitere ligger derimot et lite stykke bak, på i overkant av 70 prosent.

Det kan tenkes at resultatene vi ser i Figur 5 skyldes at antall uteksaminerte i de ulike utdanningsretningene varierer fra år til år, med skiftende etterspørsel i arbeidsmarkedet. Vi gjentar derfor analysen i Figur 5 i et regresjonsrammeverk der vi kontrollerer for eksamineringsår. Tabell 4 i Appendiks B viser at estimatene blir svært like til Figur 5; resultatene i kolonne (2) med kontroller for eksamineringsår er nær identiske med resultatene i kolonne (1) som ikke inneholder slike kontroller (kolonne 1 er derfor identisk med Figur 5).

Registerdata gir oss i lite informasjon om andelen som havner i «relevant» arbeid, altså om utdannelsen står i samsvar med arbeidsinnholdet. NIFUs kandidatundersøkelse inkluderer spørsmål om hvorvidt den nyutdannede kandidaten har en jobb som er relevant for deres utdanning, men skiller altså ikke ut samfunnsøkonome som egen kategori.

SAMMENLIKNING MED ANDRE SAMFUNNSVITERE

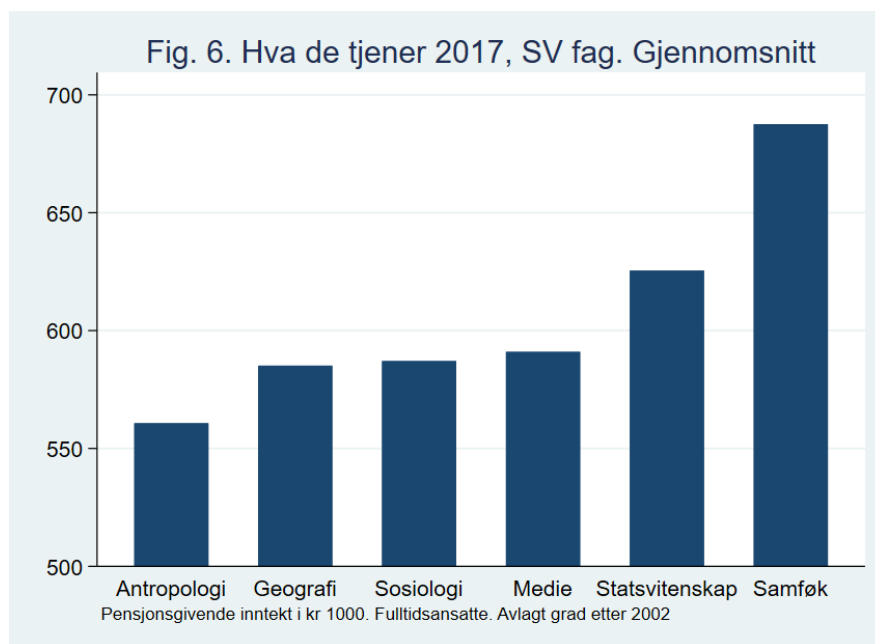
Samfunnsøkonomiske institutt er i Norge organisert under samfunnsvitenskapelige fakultet, og det kan være av interesse å undersøke hvordan samfunnsøkonome gjør det i forhold til kandidater fra ulike andre samfunnsvitenskapelige utdanningsretninger mer i detalj. Utvalget vi sammenlikner med omfatter geografi, antropologi, sosiologi, statsvitenskap og medievitenskap.

Antall kandidater

I Figur C3 i Appendiks C ser vi på antall kandidater som blir uteksaminert per år i perioden etter 2002. Mens statsvitenskap på begynnelsen av 2000-tallet uteksaminerte nesten dobbelt så mange kandidater som samfunnsøkonomi, ser det nå ut til at de to fagene nærmer seg like mange kandidater per år. Disse utgjør nå de to største utdanningsretningene innen samfunnsfag. Vi kan også merke fra Figur D1 i Appendiks D at opptakskravet til statsvitenskap har holdt seg tilnærmet konstant. Kombinasjonen sterkt fall i antall kandidater og konstant opptakskrav indikerer at etterspørselen etter denne utdannelsen har falt betydelig.¹⁵

Lønn i 2017 for kandidater uteksaminert etter 2002

Vi ser nå på lønnsforskjeller mellom samfunnsøkonomer og andre samfunnsvitere. Vi fokuserer her på kandidater som er uteksaminert etter 2002.

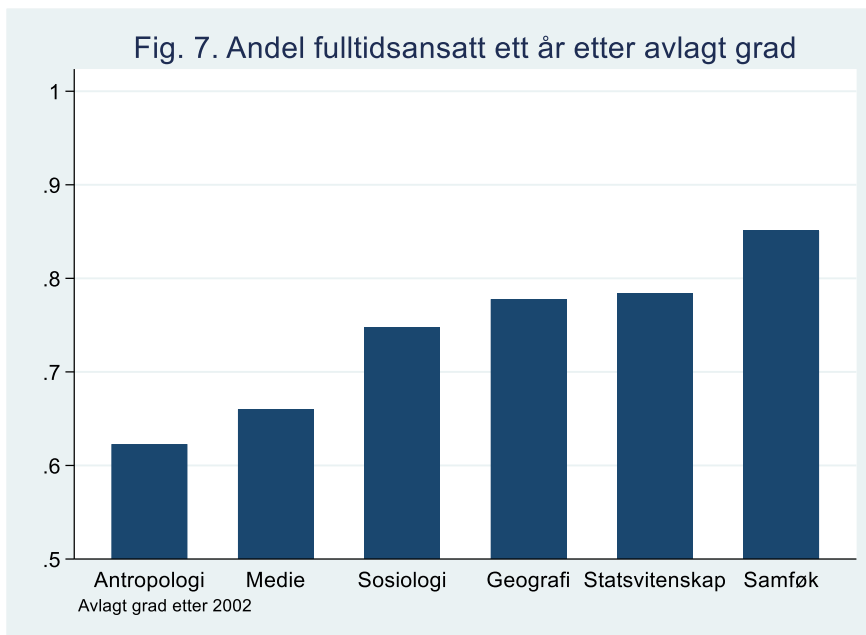
Figur 6 viser gjennomsnittslønn for de ulike gruppene i 2017. Vi ser at samfunnsøkonomer uteksaminert etter 2002 gjorde det betydelig bedre lønnsmessig enn de andre samfunnsviterne i utvalget. Samfunnsøkonomene tjente i gjennomsnitt 688 000 kroner i 2017, mens kandidater fra både antropologi, geografi, medievitenskap og sosiologi i gjennomsnitt tjente under 600 000 dette året. Statsvitere på sin side lå noe høyere enn de øvrige gruppene, med omlag 60 000 kroner lavere gjennomsnittslønn enn samfunnsøkonomer.

¹⁵ Sammenlignende politikk ved UiB er ikke med i figuren, men har også en negativ trend i antall kandidater, samtidig som karakterkravet ikke er økende.

I Tabell 5 i Appendiks B gir vi en oversikt over sosioøkonomiske karakteristika for kandidater fra de ulike utdannelsene.

Fulltidsansatt året etter utdanning

Vi ser nå på andelen kandidater som er i fulltidsjobb ved slutten av året etter uteksaminering.

Figur 7 viser at samfunnsøkonomer ligger høyere enn andre samfunnsvitere også hva gjelder andelen som har fulltidsjobb ett år etter uteksaminering. Statsvitenskap og geografi ligger like bak samfunnsøkonomene, dernest sosiologi. Medievitenskap ligger under dette igjen, mens antropologi gjør det dårligst med en andel på i overkant av 60 prosent.

KONKLUSJON

Vi har analysert arbeidsmarkedet for samfunnsøkonomer ved hjelp av registerdata, og har to hovedkonklusjoner. Den første er at samfunnsøkonomer får raskere fulltidsjobb og har betydelig høyere gjennomsnittslønn enn andre samfunnsvitere. Den andre er at samfunnsøkonomer likner jurister, både med tanke på lønnsnivå, lønnsvekst og hvor raskt en får fulltidsarbeid etter endt utdanning. Jurister og samfunnsøkonomer har også liknende lønnspredning.

Mange unge som søker høyere utdanning blir fortalt at de skal følge interessene sine. Ofte foreligger det mangelfull informasjon om lønn og arbeidsmuligheter innenfor de ulike studieretningene. Dette kan medføre at mange unge gjør suboptimale utdanningsvalg som

reduserer jobbmuligheter og fremtidig inntektsnivå. Kanskje ville noen valgt annerledes om de hadde fått bedre informasjon. Dette vil kunne medføre et velferdstap, ikke bare målt ved feilallokering av ressurser og lavere verdiskaping, men også mer subtilt ved at disse individene får lavere nytte enn de ellers ville ha hatt. Denne undersøkelsen kan derfor ha interesse for mulige fremtidige samfunnsøkonomistudenter.

Når det gjelder sentrale størrelser som lønn og arbeidsmarkedsdeltakelse har registerdata mange fordeler fremfor surveydata, og få ulemper. Bruk av registerdata i denne artikkelen kan også ha en mer generell interesse. I det norske utdanningssystemet, hvor tilgangen til ressurser blir bestemt administrativt og politisk heller enn av markedet, er det en fare for at tilgangen til ressurser og studieplasser til ulike fagmiljø i for stor grad blir bestemt av «beauty contests» og lobbying fremfor arbeidsmarkedets behov. I en slik situasjon er det viktig at planleggere og politikere får presis informasjon om i hvilken grad ulike fagmiljø utdanner kandidater som markedet faktisk etterspør. Vi tror regelmessige studier, basert på registerdata, av hvordan ulike utdannelse i Norge henger sammen med utfall i arbeidsmarkedet gir verdifull innsikt som bør være en del av departementets og universitetenes verktøykasse.

REFERANSER

Almås, I., Salvanes, K.G., Sørensen, E.Ø., 2012. Et valg i blinde? *Magma*. 15 (5), 45-51.

Altonji, J.G., Arcidiacono, P., Maurel, A. 2016. Chapter 7: The Analysis of Field Choice in College and Graduate School: Determinants and Wage Effects. *Handbook of the Economics of Education*. 5, 305-396.

Cattaneo, M.D., Crump, R.K., Farrell, M.H., Feng, Y. 2019. On Binscatter. *Federal Reserve Bank of New York Staff Reports*, no. 881.

Kirkebøen, L.J., Leuven, E., Mogstad, M., 2016. Field of Study, Earnings, and Self-Selection. *The Quarterly Journal of Economics*. 131 (3), 1057-1111.

Manski, C.F., 2004. Measuring Expectations. *Econometrica*, 72 (5), 1329-1376.

NSD (2020) Fullført vitnemålgivende studieprogram (uteksaminerte). Tilgjengelig fra: https://dbh.nsd.uib.no/statistikk/kategori_studenter.action (Hentet 20. mars 2020).

Samfunnsøkonomene. 2019. Samfunnsøkonomenes lønnsundersøkelse 2019.

Støren, L.A., Nesje, K., 2018. Kandidatundersøkelsen 2017: Nyutdannede masteres møte med arbeidslivet og vurdering av relevans, studiekvalitet og læringsutbytte. Rapport 2018:22, NIFU.

APPENDIKS A: UTVALGET

Utdanningskodene (NUS2000 – Norsk standard for utdanningsgruppering) som ligger til grunn for utvalget er som følger:

Appendiks Tabell A1. Beskrivelse av utvalget	
Fag	NUS2000-kode
Samfunnsøkonomi	734101, 734102, 734103, 734104
Psykologi	736102, 736105
Rettsvitenskap (jus)	737101, 736102
Antropologi	738102, 738106
Sosiologi	732102, 732106
Statsvitenskap/sammenliknende politikk	731103, 731104, 731112, 731114
Informasjonsvitenskap	735105, 735115
Geografi	733109, 733111
Medievitenskap	735101, 735102, 735103, 735104, 735108, 735109, 735110, 735114, 735116

Merk at psykologi omfatter både kandidater fra profesjonsstudiet og kandidater med mastergrad. Den store majoriteten (85 prosent) av disse har gått profesjonsstudiet, og om vi hadde utelatt masterkandidatene hadde dette hatt lite å si for resultatene i teksten. Vi refererer i teksten til begge kategorier som «psykologer». Informasjonsvitenskap blir inkludert i «Andre SV»-kategorien, men har svært få kandidater i forhold til de andre samfunnsvitenskapelige fagene (se Figur C4 i Appendiks C) og vi rapporterer derfor ikke separate tall for disse kandidatene. Vi har ekskludert administrasjons- og organisasjonsvitenskap ved UiB fordi deres kandidatsammensetning er svært forskjellig fra de andre gruppene.

APPENDIKS B: TABELLER

Tabell 2. Forskjeller i lønn 2017.

Variabler	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Andre SV	-0.207*** (0.00955)	-0.163*** (0.00768)	-0.140*** (0.00758)	-0.0977*** (0.0114)	-0.135*** (0.00906)	-0.114*** (0.00896)
Jus	-0.0173* (0.00940)	0.0142* (0.00753)	0.0342*** (0.00745)	0.0287** (0.0113)	0.0415*** (0.00887)	0.0604*** (0.00876)
Psykologi	-0.189*** (0.00978)	-0.0785*** (0.00764)	-0.0420*** (0.00758)	-0.0776*** (0.0116)	-0.0400*** (0.00899)	-0.00495 (0.00893)
Konstant	6.664*** (0.00880)	5.748*** (0.0161)	5.682*** (0.0162)	6.453*** (0.0106)	5.719*** (0.0168)	5.655*** (0.0168)
Observasjoner	36,269	36,267	36,267	21,900	21,898	21,898
R ²	0.047	0.379	0.399	0.024	0.355	0.380
Erfaring FE	NEI	JA	JA	NEI	JA	JA
Kjønn FE	NEI	NEI	JA	NEI	NEI	JA
Utvalg	Alle	Alle	Alle	Nye	Nye	Nye

Robuste standardfeil i parentes.

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Minste kvadraters metode. Faste effekter som angitt i tabellen. Avhengig variabel er log av pensjonsgivende inntekt. Kolonne (1)-(3) er alle kandidater med fulltidsarbeid i 2017, kolonne (4)-(6) er fulltidsansatte i 2017 med avlagt grad etter 2002.

Tabell 3A. Hvordan lønn 2017 varierer med erfaring.

Variabler	(1) 0-2 år	(2) 3-5 år	(3) 6-8 år	(4) 9-11 år	(5) 12-14 år	(6) 15-17 år	(7) 18-20 år	(8) 21-23 år	(9) 24 år +
Andre SV	-0.0227 (0.0309)	-0.0870*** (0.0152)	-0.164*** (0.0185)	-0.169*** (0.0193)	-0.193*** (0.0239)	-0.165*** (0.0264)	-0.182*** (0.0276)	-0.158*** (0.0262)	-0.206*** (0.0233)
Jus	0.0749*** (0.0286)	0.0661*** (0.0142)	0.0158 (0.0176)	0.0377** (0.0189)	0.0153 (0.0234)	0.0503* (0.0257)	-0.0153 (0.0258)	-0.00677 (0.0229)	-0.0357** (0.0180)
Psykologi	0.0581** (0.0291)	-0.0438*** (0.0151)	-0.103*** (0.0189)	-0.0697*** (0.0207)	-0.0724*** (0.0257)	-0.0404 (0.0284)	-0.0947*** (0.0314)	-0.151*** (0.0317)	-0.194*** (0.0227)
Konstant	6.060*** (0.0271)	6.371*** (0.0134)	6.527*** (0.0166)	6.611*** (0.0177)	6.711*** (0.0217)	6.737*** (0.0244)	6.831*** (0.0244)	6.858*** (0.0208)	6.942*** (0.0164)
Observasjoner	4,318	4,837	4,545	4,729	3,469	3,226	3,272	2,559	5,314
R ²	0.009	0.072	0.073	0.082	0.069	0.079	0.038	0.034	0.031

Robuste standardfeil i parentes.

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Minste kvadraters metode. Avhengig variabel er log av pensjonsgivende inntekt i 2017. Alle fulltidsansatte. Erfaring er år siden fullført utdanning (3-års kategorier). 24-kategorien inneholder 24+.

Tabell 3B. Hvordan lønn 2017 varierer med erfaring.

Variabler	(1) 0-2 år	(2) 3-5 år	(3) 6-8 år	(4) 9-11 år	(5) 12 år +
Andre SV	-0.0227 (0.0309)	-0.0870*** (0.0152)	-0.164*** (0.0185)	-0.169*** (0.0193)	-0.193*** (0.0239)
Jus	0.0749*** (0.0286)	0.0661*** (0.0142)	0.0158 (0.0176)	0.0377** (0.0189)	0.0153 (0.0234)
Psykologi	0.0581** (0.0291)	-0.0438*** (0.0151)	-0.103*** (0.0189)	-0.0697*** (0.0207)	-0.0724*** (0.0257)
Konstant	6.060*** (0.0271)	6.371*** (0.0134)	6.527*** (0.0166)	6.611*** (0.0177)	6.711*** (0.0217)
Observasjoner	4,318	4,837	4,545	4,729	3,469
R ²	0.009	0.072	0.073	0.082	0.069

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Minste kvadraters metode. Avhengig variabel er log av pensjonsgivende inntekt. Fulltidsansatte med grad etter 2002. Erfaring er år siden fullført utdanning (3-års kategorier). 12-kategorien inneholder 12+.

Tabell 4. Andel fulltidsansatt ett år etter avlagt grad.

Variabler	(1)	(2)
Andre SV	-0.128*** (0.0108)	-0.129*** (0.0108)
Jus	0.0330*** (0.00925)	0.0338*** (0.00925)
Psykologi	-0.0282*** (0.0101)	-0.0277*** (0.0101)
Konstant	0.851*** (0.00875)	0.818*** (0.0134)
Observasjoner	23,490	23,490
R ²	0.028	0.029
År FE	NEI	JA

Robuste standardfeil i parentes.

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Lineær sannsynlighetsmodell, minste kvadraters metode. Faste effekter som angitt i tabellen.

Alle fulltidsansatte med avlagt grad etter 2002.

Tabell 5. Beskrivende statistikk 2017, samfunnsvitenskapelige masterstudier. Gjennomsnitt.

Variabler	Antropologi		Geografi		Medie		Samfunnsøkonomi		Sosiologi		Statsvitenskap	
		N		N		N		N		N		N
Lønn	561	839	585	613	591	840	688	1,391	587	1,158	625	1,998
Alder	38.4	839	35.3	613	35.6	840	34.1	1,391	37.9	1,158	35.7	1,998
Alder ved grad	30.3	839	28.2	613	28.2	840	27.2	1,391	30.1	1,158	28.1	1,998
Årstall ved grad	2,009	839	2,010	613	2,010	840	2,010	1,391	2,009	1,158	2,009	1,998
Andel menn	0.22	839	0.39	613	0.35	840	0.54	1,391	0.31	1,158	0.44	1,998
Antall ansatte	2,525	839	1,787	613	1,628	840	1,648	1,391	2,070	1,158	2,220	1,998
Netto næringsinntekt	2.71	839	1.57	613	3.34	840	0.71	1,391	1.95	1,158	1.29	1,998
Utbytte	1.20	839	0.77	613	1.72	840	5.09	1,391	3.51	1,158	1.58	1,998

Fulltidsansatte med avlagt grad etter 2002. Med lønn menes pensjonsgivende inntekt. Antall ansatte er antall ansatte til arbeidsgiver. N er antall observasjoner for foregående kolonne.

APPENDIKS C. FLERE FIGURER

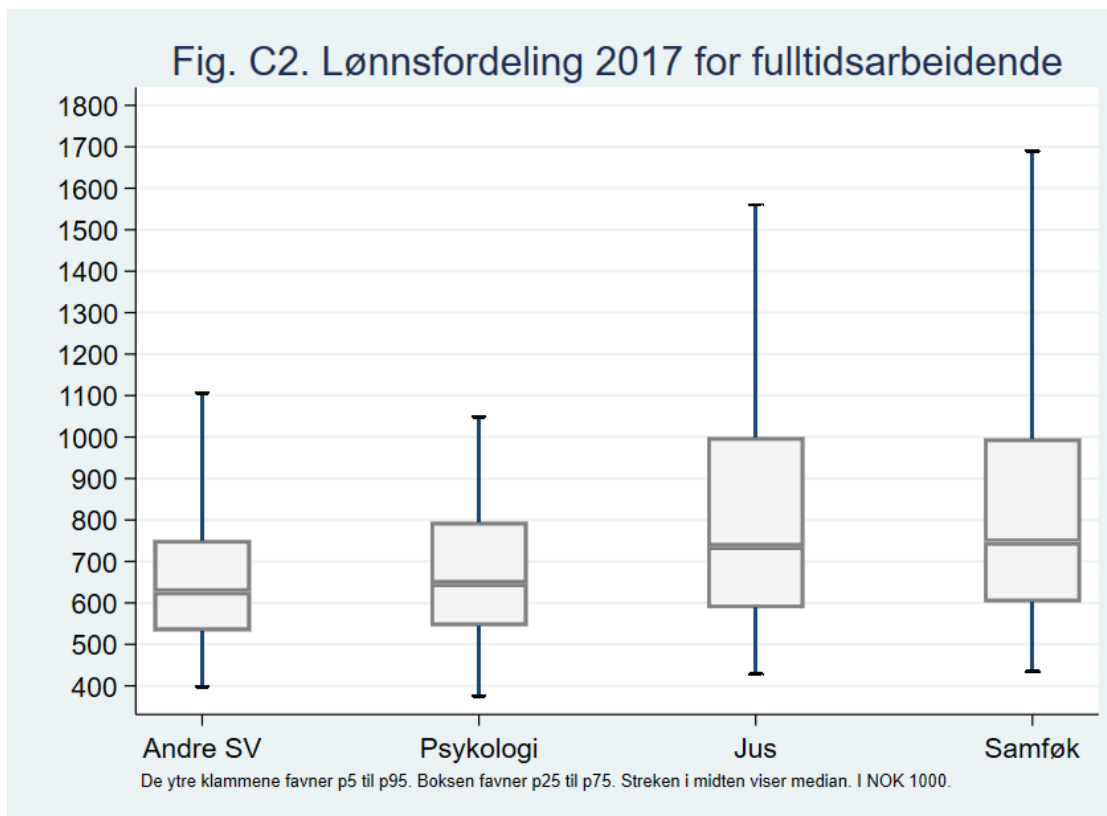
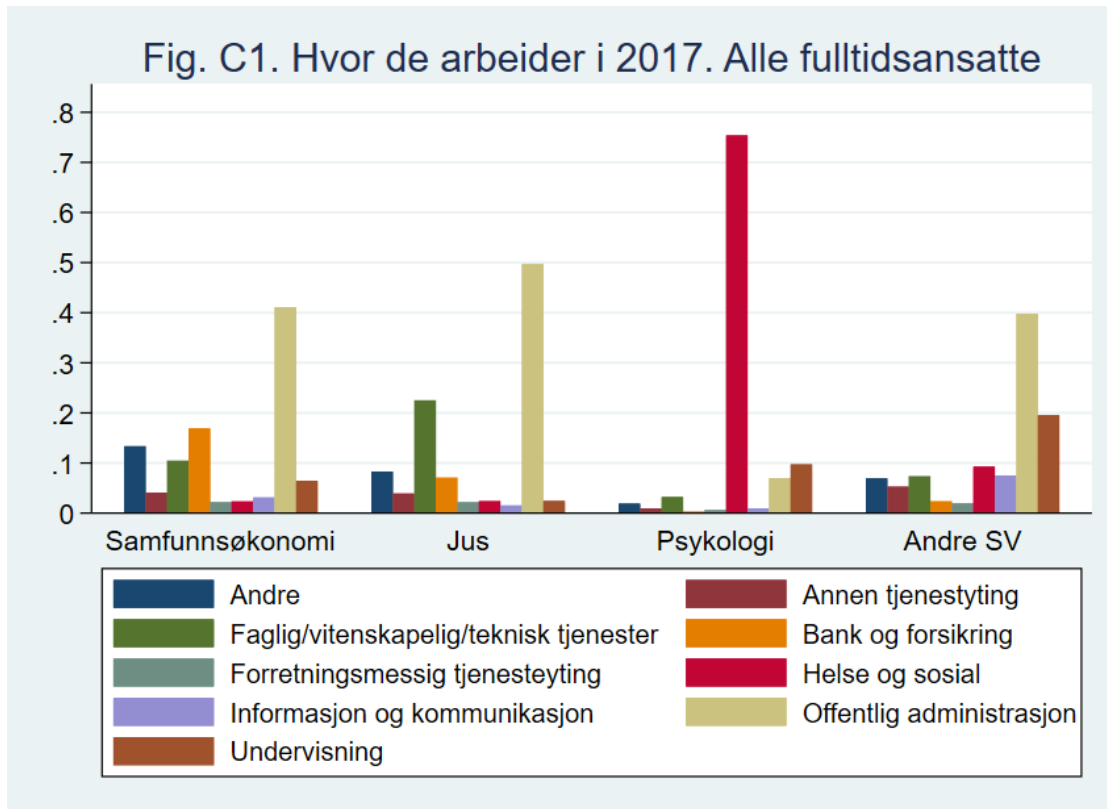

Fig. C3. Antall kandidater 2003-2017, SV fag

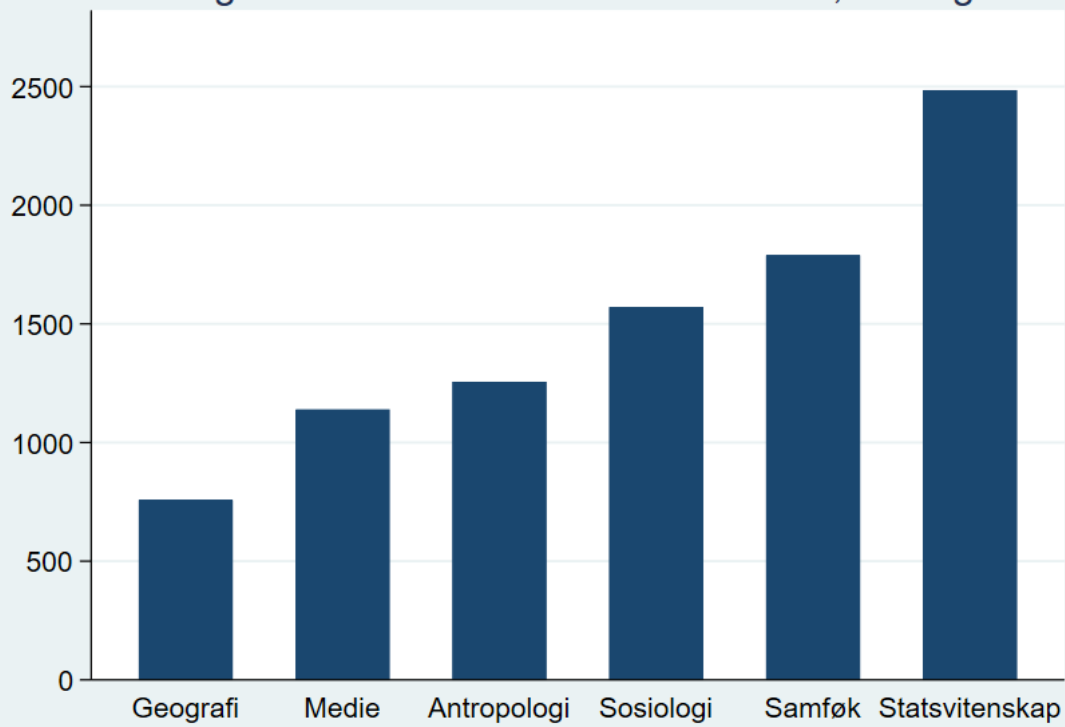
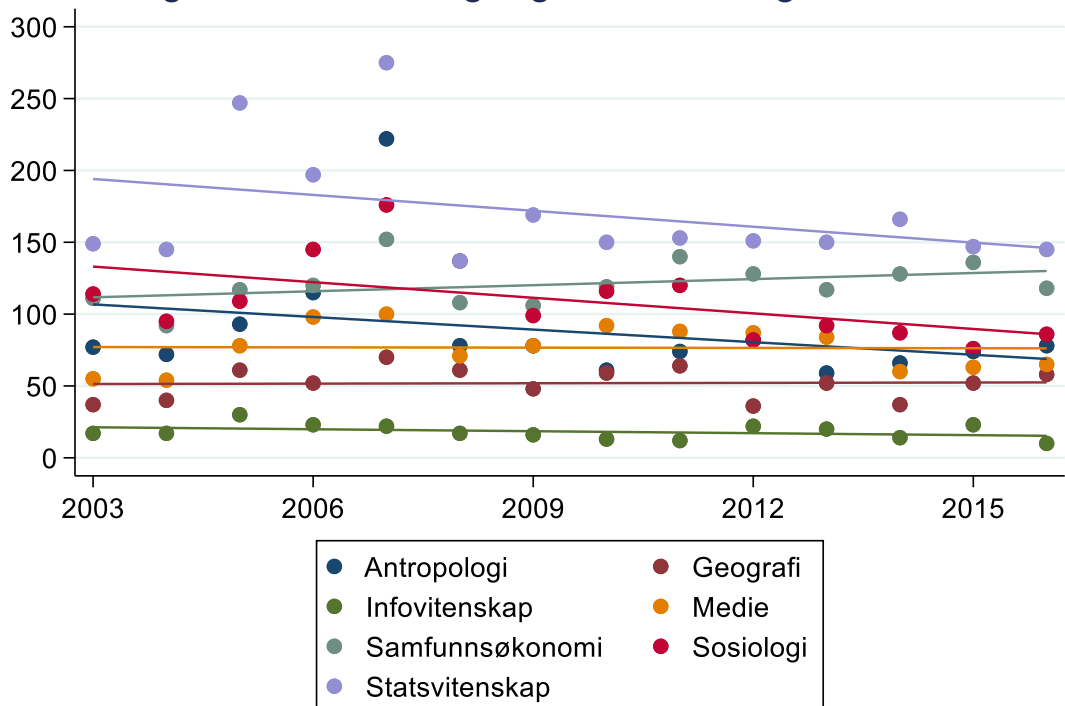

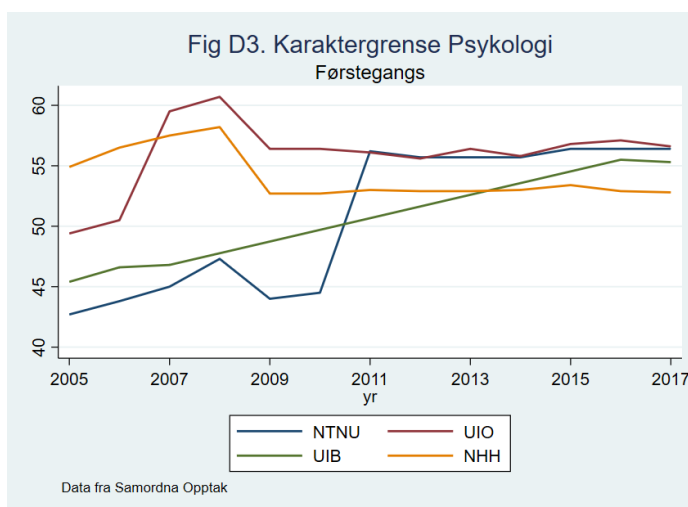
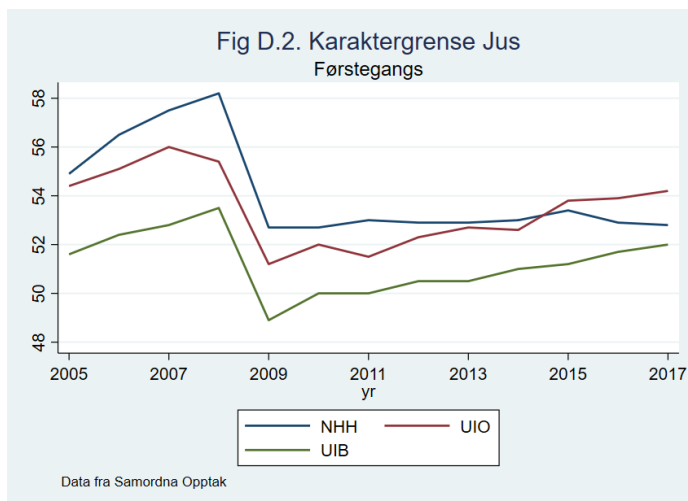
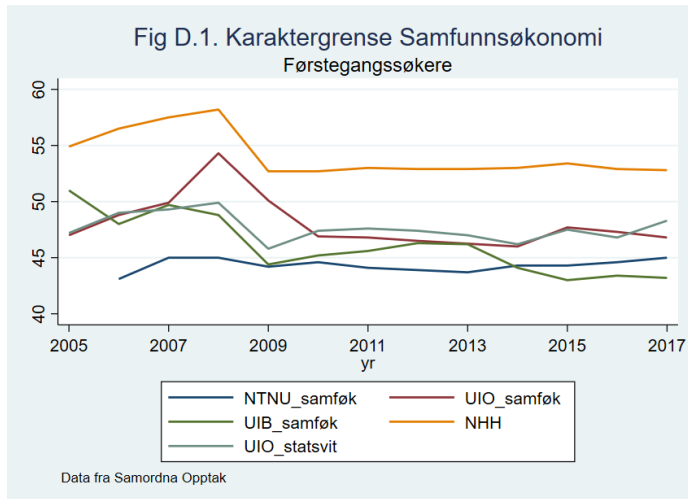
Fig. C4. Antall avlagte grader SV årlig, 2003-2016

APPENDIKS D: OPPTAKSKRAV SAMFUNNSØKONOMI, JUS OG PSYKOLOGI

Her sammenligner vi utviklingen i opptakskravet for samfunnsøkonomi, jus og psykologi.

Data er fra Samordna Opptak. NHH sitt opptakskrav er referansekategori i alle figurene. Merk endring i poengberegning i 2009.

Institutt for økonomi
Universitetet i Bergen
Postboks 7800
5020 Bergen
Besøksadresse: Fosswinckels gate 14
www.uib.no/econ/